

PREVENTIVNÍ PROGRAM – JAK PRACOVAT S NADANÝMI ŽÁKY

Školní rok:	2025/2026
Vypracoval:	Mgr. Šárka Mandincová, kariérová poradkyně
Schválil:	Mgr. Aleš Jaroš, MBA, ředitel školy
Pedagogická rada projednala dne:	29. 8. 2025
Program nabývá platnosti dne:	1. 9. 2025
Program nabývá účinnosti dne:	1. 9. 2025
<i>Změny ve programu jsou prováděny formou číslovaných písemných dodatků, které tvoří součást tohoto předpisu.</i>	

Východiska a vize školy

Práce s nadanými žáky nepředstavuje jen podporu těch, kteří dosahují nadprůměrných výsledků, ale především systematickou činnost školy, jejímž cílem je rozvoj potenciálu každého jednotlivce. Nadanost nelze chápat pouze jako souhrn výjimečných vědomostí či schopností, ale také jako specifickou osobnostní charakteristiku, která s sebou může nést odlišné vzdělávací potřeby i riziko školního neúspěchu v případě jejich přehlížení.

Naše škola působí v prostředí, kde se setkávají žáci se širokým spektrem schopností a možností. Je proto důležité nejen podporovat ty, kteří vzdělávání zvládají s obtížemi, ale rovněž cíleně rozvíjet nadané a talentované žáky, aby mohli naplno uplatnit svůj potenciál. Strategie školy vychází z principů stanovených ve Vyhlášce č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Zaměřuje se na včasné vyhledávání nadaných žáků, rozpoznávání jejich vzdělávacích potřeb a vytváření podmínek pro jejich další rozvoj prostřednictvím obohacování výuky, individuálních vzdělávacích plánů, nabídky projektových aktivit a spolupráce s poradenskými zařízeními.

Cílem je podporovat školní úspěšnost nadaných žáků, posilovat jejich motivaci a umožnit jim zažívat radost z učení, a to při současném respektu k jejich osobnostnímu vývoji a sociálním potřebám.

Že v populaci je 10 – 15% žáků nadaných a že je obtížné je identifikovat. Nadaní žáci, kteří nejsou včas identifikováni, nebývají adekvátně stimulováni, což vede k nudě, ztrátě motivace, nebo dokonce k neautoritativnímu chování, či školní neúspěšnosti. Dobrá práce s nadanými přináší pro školu i učitele pozitivní obraz, ale hlavně slouží žákům k adekvátní realizaci jejich potenciálu.

Východiska a vize školy: Každý žák má právo dosahovat svého maximálního vzdělávacího potenciálu v bezpečném, podporujícím a motivujícím prostředí.

Diagnostika nadaných žáků

Znaky nadání

Některé znaky, které učitel může při běžné výuce pozorovat:

- Rychlé chápání nového učiva, často bez potřeby opakování
- Vysoká míra zájmu, zvědavosti, kladení „hlubších“ otázek
- Schopnost abstraktního myšlení, vytváření neobvyklých asociací
- Vytrvalost u dílčích úkolů, někdy vedoucí k vlastnímu „hloubání“ tématu
- Kreativní nebo originální nápady, řešení
- Rychlé získávání nových dovedností v oblastech zájmů
- Sebeuvědomění: žák může pociťovat, že je „jiný“ než ostatní
- Někdy i problém s nudou, s „průměrným“ tempem výuky

Pozor: Ne každý, kdo je rychlý, či má dobré výsledky, je nutně nadaný – je třeba zkoumat hlouběji.

Formální diagnostika

Doporučené kroky:

1. Pedagogická diagnostika

- pozorování ve výuce, záznamy o chování, výkonech
- rozhovory se žákem (co ho baví, v čem cítí výzvu)
- konzultace s rodiči (domácí projevy, zájmy)
- analýza žakových produktů – práce navíc, volné úlohy

2. Dotazníky a screeningové nástroje

- různé testy tvořivosti, myšlení (věkové přiměřené)
- inventáře osobnostních rysů (motivace, vytrvalost, otevřenost)

3. Odborná identifikace

- spolupráce s PPP, SPC nebo psychologem (školským poradenským zařízením)
- komplexní diagnostika v případě podezření (kognitivní, osobnostní, emocionální složka)

Podpora vyučujícím

1. Koordinátor pro nadané žáky

- Škola má koordinátora péče o nadané děti – VP speciální pedagogiky.

2. Zahrnutí tématu do školních dokumentů

- ŠVP obsahuje kapitolu, která reflektuje péči o nadané
- Vlastní hodnocení školy sleduje i oblast rozvoje nadaných žáků

3. Profesionální rozvoj učitelů

- pravidelná školení v diagnostice nadání, metodách podpory
- sdílení zkušeností mezi učiteli

4. Spolupráce a externími organizacemi

- kontaktovat PPP, SPC, krajské sítě podpory nadání
- navazovat partnerské vztahy s univerzitami, výzkumnými institucemi, neziskovkami

Plánování práce s nadanými ve výuce

A) Diferencované úkoly

- Poskytovat **úkoly s různou úrovní** náročnosti: základní, rozšířené, výzva
- Nabízet **volné úkoly** / “výzvy navíc”, které žák sám volí
- Využít **projektové / výzkumné aktivity** (badatelské úlohy, miniprojekty)
- V rámci témat nabízet **hlubší vrstvy**, diskuse, doplňující literaturu

B) Akcelerace vs obohacování

- **Akcelerace** – žák může “přeskočit” část učiva nebo ročník. Tento přístup je vhodný pro velmi výkonné jedince, kteří zvládnou i sociálně adaptovat.
- **OBOHACOVÁNÍ** – učivo zůstává, ale přidávají se rozšířené úlohy, hloubková témata, interdisciplinární spojení
- **In-context integrace** – nadaní žáci zůstávají ve třídě, ale učitel v jejich přístupu aplikuje odlišné výzvy a diferenciaci.

C) Práce se zájmem, rozvoj autonomie

- Podporovat žáky, aby **pracovali samostatně**, plánovali vlastní kroky
- Poskytovat **mentoring** – učitel, či zkušenější žák
- Zapojovat je do **konkrétních projektů, soutěží, exkurzí, stáží**
- Vytvářet ve škole prostředí, kde se mohou žáci **setkávat s podobně silně motivovanými vrstevníky**

Individuální dohody a kontrakty

- Uzavřít s nadaným žákem (a rodiči) **individuální vzdělávací dohodu / kontrakt**, kde je stanoveno, co bude naplní “nadstandardní části” výuky
- Dohodnout flexibilitu (např. volné hodiny pro projektovou práci, možnost pracovat mimo základní učební osnovu)
- Stanovit cíle, milníky a způsob hodnocení této části

Monitorování a reflexe

- Pravidelně hodnotit průběh (např. jednou za semestr): jak se daří rozvoj nadání, zda je zatížení přiměřené
- Zpětná vazba od žáka: jak vnímá tempo, náročnost, motivaci
- Spolupráce s rodiči: konzultace o pokrocích, případných potížích
- Přizpůsobovat plán na základě zpětné analýzy

Doporučení pro praxi

- Ne každý nadaný žák bude chtít, nebo bude připraven na výrazné výzvy — je třeba respektovat individuální tempo.
- U nadaných se může skrývat **jiná potřeba podpory** (např. SPU, ADHD)
- V učitelském sboru je důležité, aby vzdělávání v této oblasti nebylo “jen pro zájemce”, ale stalo se součástí profesního standardu.
- Flexibilita – plán musí být adaptabilní podle vývoje žáka.
- Vzdělávání učitelů je klíčové – jen tehdy, když budou mít validní metody a motivaci, mohou nadání efektivně podporovat.
- Sdílení mezi školami – zkušenosti, materiály, výměna dobré praxe (např. prostřednictvím

V Mostě 29. 8. 2025

Mgr. Šárka Mandincová

kariérová poradkyně

Mgr. Aleš Jaroš, MBA

ředitel školy

Příloha

Manuál pro práci s nadanými žáky na základní škole

Praktický metodický materiál pro učitele a školní poradenské pracoviště

Školní rok: 2025/2026

1. Úvod - význam, legislativa, cíl školy pro práci s nadanými žáky

Podpora nadaných žáků je zakotvena v legislativě (např. Vyhláška č. 27/2016 Sb.). Škola má povinnost vytvářet podmínky pro rozvoj jejich potenciálu žáka. Cílem manuálu je poskytnout učitelům návod, jak nadané žáky identifikovat a jak s nimi systematicky pracovat.

2. Definice a principy práce s nadanými žáky

- Nadanost se může projevovat v různých oblastech: kognitivní, umělecké, pohybové, sociální.
- Je důležité začlenit žáky do kolektivu a současně jim nabídnout adekvátní výzvy.
- Práce musí být diferencovaná a individualizovaná.
- Spolupráce učitelů, rodičů a odborníků je nezbytná.

3. Diagnostika nadání

Možnosti diagnostiky:

- Pedagogická diagnostika – pozorování, rozhovory, analýza žákových prací.
- Screeningové nástroje – testy tvořivosti, dotazníky.
- Odborná diagnostika – ve spolupráci se školní psycholožkou, s PPP nebo SPC.

Indikátory nadání ve výuce:

- rychlé chápání učiva,
- hluboký zájem o vybraná témata,
- tvořivé a originální řešení,
- kladení nadstandardních otázek.

4. Nástroj 1: Učitelský checklist pro identifikaci nadaných žáků

Označte, zda se u žáka objevují tyto projevy:

- Rychle chápe nové učivo
- Často klade neobvyklé otázky
- Vyniká v jedné oblasti (matematika, hudba, jazyk...)
- Má originální nápady a řešení
- Potřebuje méně opakování
- Projevuje silnou vnitřní motivaci
- Má bohatou slovní zásobu
- Nudí se u běžné výuky
- Má problémy s autoritami (pokud se necítí dostatečně stimulován)

5. Nástroj 2: Krátký dotazník pro žáky

Otázky pro žáky (lze využít anonymně nebo v rozhovoru):

1. Co tě ve škole baví nejvíc? Proč?
2. Které úkoly pro tebe bývají příliš jednoduché?
3. Co bys chtěl/a ve škole zkusit, ale zatím na to nebyl prostor?
4. Jak se učíš nové věci nejraději (čtením, zkoušením, vysvětlováním druhým)?
5. Co děláš, když máš hotovou práci dříve než ostatní?

6. Nástroj 3: Metody a formy práce

- Diferenciace úkolů – zadávání různých úrovní obtížnosti.
- Obohacování učiva – rozšiřující úkoly, projektová výuka.
- Akcelerace – možnost rychlejšího postupu učivem.
- Mentoring – spolupráce s učitelem, staršími žáky či odborníky.
- Soutěže, olympiády, exkurze.
- Individuální vzdělávací plán nebo vzdělávací kontrakt.

7. Nástroj 4: Vzor individuálního vzdělávacího kontraktu

Individuální vzdělávací kontrakt (žák – učitel – rodič):

Jméno žáka: _____

Třída: _____

Silné stránky žáka: _____

Cíle pro pololetí:

- .....
- .....

Podpůrné aktivity:

- Projektová práce / obohacující úkoly / soutěže
- Individuální konzultace s učitelem

Způsob hodnocení:

- Portfolio prací / prezentace / soutěžní výsledky

Podpis žáka: _____ Podpis rodiče: _____ Podpis učitele: _____

8. Spolupráce s rodiči a odborníky

- Pravidelné konzultace s rodiči – sdílení pokroků a potřeb žáka.
- Zapojení PPP nebo SPC – odborná diagnostika, doporučení.
- Spolupráce s knihovnami, univerzitami, centry pro nadané.
- Podpora účasti v soutěžích a olympiádách.

9. Monitorování a evaluace

Práce s nadanými žáky je pravidelně vyhodnocována (minimálně jednou za pololetí) ve třídních tripartitách. Kombinujeme zpětnou vazbu od žáků, rodičů i učitelů.